

המוקד להגנת הפרט
HAMOKED Center for the Defence of the Individual
هموكيد - مركز الدفاع عن الفرد

תאריך: 8.1.2012
בתשובה נא לציין: 61517

לכבוד
יו"ר ועדת ההשגה לזרים
משרד הפנים
ירושלים

בפקס 02-5681670

נציב/ה נכבד/ה,

הנדון: השגה בגין אי מענה לבקשה להחזרת תושבות
ע"ש הגב' ס"מ, ת"ז

השגה זו מוגשת נוכח **אי מענה של למעלה משנה תמימה**, מצד הוועדה הבינמשרדית לקביעה ומתן מעמד בישראל מטעמים הומניטאריים ומצד משרד הפנים (להלן ובהתאמה: **המשיבה** או **המשיב** וביחד **המשיבים**), לבקשתה של מרשתי הגב' ס"מ (להלן: **מרשתי** או **המשיגה** או **המשיגים**), תושבת קבע בישראל בעבר ואם לקטין תושב ישראל, להשבת מעמדה בישראל מטעמים הומניטאריים חריגים (להלן: **הבקשה**).

נקדים ונאמר כבר עתה, כי בקשתה של מרשתי להשבת מעמדה בישראל הוגשה למשיב לפני למעלה משנתיים ימים. דא עקא, להוציא חליפת מכתבים עקרה ועריכת שימוע בודד למרשתי בחודש מאי דאשתקד, לא חלה בעניין כל התקדמות לכיוון מתן מענה ענייני, ההולם את עניינה הקשה והחריג של המשיגה.

מכתב אחרון מטעמה של המשיגה מגובה במסמכים, תצהירים וטיעונים נוספים, המצדיקים את העלאת עניינה ההומניטארי והחריג לדיון בפני המשיבה, נשלח למשיב **ביום 18.11.2010**. **ביום 8.11.2011** הודיעה ראש דסק מרכז ברשות האוכלוסין של המשיב למשיגים, כי עניינה טרם עלה לדיון בפני המשיבה.

זאת כאמור על אף שמדובר בבקשה בעלת תכנים הומניטאריים מובהקים, העוסקת בעניינה של אישה שעברה שבעת מדורי גיהנום, ובשל כך הועבר עניינה להחלטת המשיבה. דא עקא, על פי הידוע למשיגים, נכון למועד הגשת ההשגה, המשיבה, אשר אמונה לכאורה על מתן החלטות בעניינים רגישים אלו – כפי ששמה מתיימר להעיד עליה – כלל לא הגיעה לכלל דיון בבקשה.

עינינו הרואות כי המשיבים, תחת שיפעלו לקיום דיון שיכלול מתן מענה זריז לבקשת המשיגה, תוך התחשבות בעניינה ההומניטארי החריג, ממשיכים ומותירים אותה במצב בלתי אפשרי, ללא כל מעמד.

נראה כי אין מנוס מלהגיש לוועדה הנכבדה השגה, ולבקשה להשתמש בסמכויות המסורות לה בדין והקבועות ב"נוהל ועדת השגה לזרים במשרד הפנים מרחבי ירושלים ותל אביב" שמספרו 1.5.0001 (להלן: **הנוהל**). הוועדה הנכבדה מתבקשת להורות למשיבים להפסיק ולדחות את הקץ ולדון באופן מיידי בעניינה של המשיגה, או לחלופין, לקבל החלטה תחת המשיבים ולאשר את הבקשה.

להלן תטען המשיגה כי בהתעלמות הממושכת מבקשתה, פוגעים בה המשיבים פגיעה בוטה ופועלים בניגוד לחובתם החוקית, לפעול במהירות הראויה. כמו כן תטען המשיגה, כי בהתעלמות הממושכת מבקשתה, פוגעים המשיבים בזכות בנה ובזכותה שלה לחיי משפחה, באופן הנוגד את עיקרון טובת הילד. נפנה לדברים כסדרם.

רקע עובדתי ומיצוי הליכים

1. המשיגה נולדה בירושלים בשנת 1964. לאחר סיפוח ירושלים המזרחית ובעקבותיו, קיבלה המשיגה רישיון לישיבת קבע בישראל ונרשמה בתעודת הזהות של אביה. אמה, תושבת השטחים שהושאה כנערה צעירה מאוד לאדם המבוגר ממנה עשרות בשנים, נטשה את משפחתה כאשר המשיגה ואחותה היו פעוטות, ושבה להתגורר בגדה המערבית. אביה של המשיגה, שנשאר בגפו לגדל אותה ואחותה, לא מסוגל היה להתמודד עם תפקידו החדש כאב חד-הורי לשתי פעוטות. עקב כך, הועברו המשיגה ואחותה לבית היתומים ד' בירושלים.
2. המשיגה התגוררה בבית היתומים עד הגיעה לגיל 15, הגיל בו שבו והשתנו חייה ללא היכר. או אז נלקחה המשיגה משרידי משפחתה בירושלים והועברה לירדן כדי להתחתן עם קרוב משפחה שהתגורר שם. העתק אישור על לימודים בבית היתומים לשנת הלימודים 1978 - 1979 מצ"ב, מסומן א. כרטיס היוצא שהונפק למרשתי ביום 12.9.1979 מצ"ב, מסומן ב.
3. יציאתה של המשיגה לירדן נבעה כמובן כל כולה מהחלטתם של בני משפחתה והסובבים אותה כי תינשא לתושב ירדני, מבלי שלמרשתי, שהיתה כאמור באותה עת נערה בת 15 בלבד, תהיה כל יכולת השפעה לגבי ההחלטה. על בסיס אותם נישואין שהתה מרשתי כל השנים בירדן. כפי שיפורט להלן, בכל 17 השנים בהם שהתה שם לא יצרה מרשתי, למעשה, כל קשר, משום בחינה שהיא, לירדן. זאת מן הטעם שמהרגע בו הובאה לירדן ועד לחזרתה לירושלים בשנת 1996, חיה המשיגה ככלואה בביתה, בנישואין של אכזריות והתעמרות. נפרט.
4. מעט לאחר הגעתה של המשיגה לירדן, החל בעלה להיעדר תכופות מביתם והיה עוזב את הבית בערבים וחוזר רק עם עלות השחר. לבני הזוג נולדו שני ילדים, ע' יליד 1980 ור' ילידת

1984. אך בעוד ע' נולד בריא, ר' נולדה עם שיתוק מוחין קשה וכיום אינה בין החיים. מצ"ב מסמכים המעידים על נכותה הקשה של ר' המנוחה, ומסומנים 11-31.
5. בהיות מרשתי בת 16, ובהריון עם בנה הבכור ע', הודיע לה חמיה כי עוד לפני נישואיו לה, לקח לו בעלה פילגש, והוסיף כי "תפסיק להיות תמימה".
6. בשלב מסוים אף הביא הבעל את פילגשו לבית ודרש מהמשיגה לבשל עבורה, ופעמים שאף מצאה המשיגה את חדר השינה שלה נעול, כאשר בעלה ופילגשו מצויים בו.
7. כך מצאה עצמה המשיגה נשאבת בהדרגתיות אל תוך מערכת נישואים המבוססת על שקר והתעמרות, כשהיא מגדלת שני ילדים, למעשה, כאם חד-הורית. בעלה ואבי ילדיה מעולם לא התנהג למשפחתו כאב וכבן זוג. התנהגותו כלפי בני המשפחה לוותה בהתעללות נפשית וכלכלית. לעיתים קרובות הודיע הבעל כי הוא יוצא, במסגרת עבודתו כנהג משאית, לחו"ל לנסיעת עבודה בת ימים בודדים, וחזר רק לאחר עשרה או עשרים יום. זאת, כאשר הוא מותיר את אשתו וילדיו בידועין, בימי היעדרו, ללא אוכל וכסף די מחייתם.
8. את המעט שהיה למשיגה, תכשיטים וחיסכון צנוע שסיפק לה אביה בעת בו הושאה לבעלה, גנב ממנה בעלה. ובעוד בני משפחתו נותרו בעוני גמור, הייתה זו פילגשו של הבעל שזכתה ליהנות ממשכורתו.
9. המצב הלך והדרדר, ומשנת 1991 ואילך החל הבעל אף להיעדר מן הבית לתקופות יותר ממושכות. זאת, תוך השתמטות מאחריותו הבסיסית ביותר לדאגה לאוכל עבור אשתו וילדיו. כפי שעולה בין השאר מן התצהיר שנתנה דודתו של הבעל בעניינה של המשיגה, במהלך תקופה זו סבלו המשיגה וילדיה מרעב של ממש. בנוסף, וכפי שעלה בשימוע שנערך למשיגה בלשכת המשיב ביום 31.5.2010, כמו גם מן התצהירים שנתנו דודתו ואחותו של הבעל וצורפו להשגה זו, עברה המשיגה במשך השנים מספר הפלות ותלאות למכביר. למותר לציין כי המשיגה לא זכתה לטיפול רפואי ראוי, לא כל שכן לטיפול פסיכולוגי תומך.
10. במקביל להיעדרויות אשר הלכו ותכפו, המשיך יחסו של הבעל לאשתו ושני ילדיו להידרדר עד לרמה של יחס המושתת על אלימות גרידא, ותו לא. כך בין השאר, בתקופות הקצרות בהן כן שהה הבעל בביתו, הוא היה מתייחס לבנו ע' באכזריות רבה, דוחף ומכה אותו. כלפי בתו ר' – שנולדה בשנת 1984 לאחר שישה וחצי חדשי הריון בלבד, וכתוצאה מסיבוכים בלידתה, נולדה עם שיתוק מוחין, כאשר היא משותקת מהצוואר ומטה – היה יחסו גרוע אף יותר. בשל שיתוק המוחין הייתה ר' מרותקת לכסא גלגלים, התקשתה בדיבור ונזקקה לעזרה סיעודית צמודה של 24 שעות ביממה. אביה של ר' לא העניק לבתו כל תשומת לב ולא נקף אצבע על מנת לסייע, ואף לא הסכים להרים אותה מכיסא הגלגלים שלה למיטתה ולהיפך, או להלביש אותה. משכך, הטיפול בר' נפל כל כולו על המשיגה, שהייתה בשל כך מרותקת לביתה 24 שעות ביממה, ללא שום סיוע מאחרים. העתקי תמונות המתעדות את מצבה הפיזי של רשא מצ"ב, מסומנים 11-21.

11. חרף המצוקה הרבה בה חיו המשיגה וילדיה, מעולם לא ניסתה משפחת הבעל להגיש לה סיוע של ממש. בני המשפחה ציפו כי המשיגה תתמודד בעצמה עם ההתעללות מצד בעלה ומעשי הניאוף שלו.
12. האפשרות להימלט מבית בעלה בירדן לירושלים אף היא נחסמה בפני המשיגה, כאשר חמותה גנבה ממנה את דרכונה הירדני ואשרת החוזר שניתנה לה כאשר נכנסה לירדן. לאובדן אשרת החוזר קיימת, כידוע, משמעות באשר לשאלת האפשרות לחזור לישראל ולשמור על המעמד בישראל. רק במועד מאוחר יותר, כאשר הושב למשיגה הדרכון הירדני היא הוציאה, על סמך דרכונה הישן, דרכון חדש ערב כניסתה לישראל (ראו להלן).
13. יצוין, כי התמיכה היחידה אותה קיבלה המשיגה היתה בדמות ביקוריהם של אביה ואחותה, עימם שמרה על קשר הדוק. ביקורים אלה היוו עבור מרשתי סוג של תחליף לרצונה לשמור על קשר עם עיר מולדתה, ירושלים. עד לשנת 1987 היה אביה מגיע אליה לביקורים מירושלים אחת לחודשיים, לתקופות של שבוע עד 10 ימים. בביקוריו, היה מביא לה כסף וקונה אוכל לה וילדיה. בשל מצבו הבריאותי, חדלו ביקוריו, סמוך לשנתיים לפני פטירתו, בשנת 1989. אחותה של מרשתי ביקרה אף היא אותה במהלך השנים, אם כי לא באותה תדירות.
14. ביקורים אלו, למרות שהפכו נדירים בשנים האחרונות בהן שהתה בירדן, החיו את מרשתי והפכו לחוט המקשר את המשיגה לביתה בירושלים. הביקורים הם כמו כן אלו שסייעו לה במהלך כל השנים ששהתה בירדן, לא לוותר על חלומה לחזור לעיר מולדתה ולהתגורר בה יחד עם משפחתה.

חזרתה של מרשתי לירושלים

15. בריחתה של המשיגה מירדן יצאה אל הפועל בעקבות מאורע קריטי בשנת 1996, בו בעט בעלה בראשה ודרך עליה בביתם ומול קרובי משפחתם. רק אז מצאה המשיגה את העוז ליטול את גורלה בידיה, ונמלטה למקום היחיד בו חשה תחושת ביטחון ובית, ביתה היחיד בו גדלה והתחנכה עד לנישואיה האומללים, בית היתומים, בעיר הולדתה ירושלים.
16. בשלב זה נדרשה מרשתי להסדיר את יציאתה ויציאת ילדיה מירדן, וכניסתם לישראל. כאמור, חמותה של מרשתי העלימה את אשרת החוזר שלה ולכן נאלצה מרשתי לחזור לישראל באמצעות דרכונה הירדני. לאחר חודש של בירורים, הונפקה למשיגה בלבד אשרת תייר, כאשר לדאבונה הרב, סירבה השגרירות הישראלית לאשר את כניסת ילדיה – אשר היו נתינים ירדנים – מירדן לישראל. אשרת התייר של המשיגה מיום 4.3.1996 מצ"ב, מסומנת ה.
17. כך, בכובד לב, חזרה המשיגה לירושלים בגפה וניסתה להסדיר את מעברם של ילדיה בהיותה בירושלים. על אף הקושי הרב הכרוך בכך, ביקשה המשיגה לגדל את ילדיה איתה, בעיר מולדתה, ולא להיוותר מנותקת מהם. לאחר כמה חדשים הבינה כי על מנת להביא את ילדיה לישראל היא תצטרך לחזור לירדן ולהוציאם מידי בעלה או משפחתו. עניין שהיה

מבחינתה בבחינת ייהרג ואל יעבור. נציין כי ההחלטה שנכפתה על מרשתי מכורח הנסיבות, שלא לשוב על עקבותיה ולאסוף את ילדיה, רודפת את המשיגה עד היום, כאשר היא מלאה בכאב ותחושות אשם בשל הפירוד הכפוי מילדיה.

18. באשר לילדים עצמם נציין, כי בזמנו, לאחר חזרת האם לירושלים, הם עברו להתגורר עם סבם וסבתם ולא חזרו לחזקת אביהם. הבת ר' עברה להתגורר עם סבה וסבתה, אך לאחר שנה הוחזרה לחזקת אביה ולאשתו החדשה, לה נישא מיד לאחר בריחתה של מרשתי. בשנת 2003, כתוצאה מסיבוכים במחלתה, נפטרה ר'. הבן ע' הינו נשוי ואב לילדים ומתגורר עד היום בירדן.

19. שנתיים לאחר עזיבתה, הסכים בעלה של מרשתי לגירושין תמורת כסף, ומרשתי קיבלה את החלטת גירושין ביום 20.8.1998. החלטת הגירושין מצ"ב, מסומנת ו.

20. מאז חזרתה לירושלים, באפריל 1996, מנסה הרשתי לשקם את חייה והיא ממשיכה ומתגוררת בעיר ברציפות עד היום. לאחר מספר חודשים בהם התגוררה עם אחותה, שבה המשיגה לבית ילדותה, הלא הוא בית היתומים, שם עבדה ולנה. אישור עבודה מבית היתומים המעיד על כך כי בין השנים 1996 עד 1999 עבדה המשיגה כאם בית במוסד, מצ"ב, מסומן ז. בשנת 1999, הכירה המשיגה את בעלה הנוכחי, מר ג"ע, הנשוי במקביל עד עצם היום הזה גם לגב' ס"ע. ביום 12.4.1999 התחתנו בני הזוג, ומנישואין אלה נולד ביום 5.11.2003 למשיגה בנה מ', אשר כאביו הינו תושב ישראל.

21. עניינו הרואות, כי ירושלים הוא המקום בו גדלה המשיגה עד אשר אולצה לעבור לירדן בהיותה קטינה ומבלי שיכלה להפעיל כל שיקול דעת בעניין. כאשר ברחה המשיגה מירדן, לאחר שנים של סבל והתעללות, היא שבה אליו. ברי כי הותרתה של המשיגה ללא מעמד, עניין שיוביל לגירושה לירדן, יגרום לה לעוול גדול מנשוא. לא זו בלבד שגירוש שכזה יביא לקריעתה מעל משפחתה החדשה והאוהבת ומעל בנה הקטן, אלא שהוא משליכה למקום אליו הובאה בעל כורחה ובו התייסרה שנים כה רבות.

פניות המשיגה למשיב בדבר השבת מעמדה בישראל

22. ביום 31.3.2004, פנתה מרשתי ללשכת המשיב, באמצעות עו"ד חאזם, והגישה בקשה לקבלת תעודת זהות.

23. ביום 1.6.2004 שלחה לשכת המשיב תשובה, ולפיה, המשיגה "חדלה מלהיות תושבת משנת 1993." במכתב נאמר גם כי המשיגה **העתיקה** את מרכז חייה לירדן ושהתה שמה לתקופה העולה על 7 שנים. מכתב זה הינו ההודעה הראשונה שהעבירה לשכת המשיב למרשתי על פקיעת תושבותה. העתק המכתב מיום 1.6.2004 מצ"ב, מסומן ח.

24. ביום 12.12.2004 שוב פנתה המשיגה ללשכת המשיב, הפעם באמצעות עו"ד קוטיני, והגישה בקשה להחזרת מעמדה.

25. ביום 20.2.2005 נשלח מלשכת המשיב לעו"ד קוטיני מכתב, ולפיו "נעשתה ל[משיגה] פקיעה בשנת 1993" בשל כך ששהתה בחו"ל מעל 7 שנים ולא שמרה על זיקה לירושלים. העתק מכתב המשיב מיום 20.2.2005 מצ"ב ומסומן ט.
26. ביום 22.1.2006 הוגשה לבית המשפט לעניינים מינהליים עתירה, על ידי עו"ד קוטיני, נגד החלטת המשיב לסרב להחזיר את תושבותה של המשיגה (עת"ם 142/06). בעתירה נטען, בין היתר, כי המשיב החליט לשלול את מעמדה של המשיגה מבלי שניתנה לה כל הזדמנות להשמיע את דבריה בעניין.
27. ביום 26.4.2006, במסגרת הדיון שנערך בעתירה, הסכימו ביניהם הצדדים כי למרשתי ייערך שימוע. לאחר עריכת השימוע, כך הוסכם, תתקבל החלטה חדשה בעניינה. בהתאם להסכמה זו נמחקה העתירה. העתק של הפרוטוקול מיום 26.4.2006 מצ"ב, מסומן י.
28. בהמשך לכך נערך ביום 13.6.2006, בלשכת המשיב, שימוע בעניין תושבותה של המשיגה. דא עקא, גם לאחר עריכת השימוע לא קיבלה המשיגה לידיה כל החלטה בעניין החזרת מעמדה.
29. בשנת 2009 פנתה מרשתי למוקד להגנת הפרט. בעקבות זאת נשלחו מהמוקד חמש פניות למשיב, שמטרתן לברר מאימתי נגרעה מרשתי ממרשם האוכלוסין. פניות אלו מעולם זכו למענה. מכתבים מתאריכים 7.7.2009, 3.8.2009, 18.8.2009, 2.9.2009 ו-1.10.2009 מצ"ב, מסומנים יא-יא5.
30. נוכח העובדה כי על פי הנתונים שהיו בידי המשיגה לא נתקבלה שום החלטה בעניינה לאחר השימוע שנערך ביום 13.6.2006, שב המוקד ופנה ביום 16.11.2009 ללשכת המשיב בבקשה נוספת להחזרת תושבותה של המשיגה. הבקשה מצ"ב ומסומנת יב.
31. ביום 28.12.2009 הודיע המשיב למשיגים כי בעקבות השימוע מיום 13.6.2006, ניתנה ביום 31.7.2006 החלטה בעניינה של המשיגה ולפיה בקשתה מסורבת. בין השאר צוין במכתב, כי המשיגה נגרעה ממרשם האוכלוסין לפני 1995. כאסמכתא לעניין, צורפה תמצית רישום מיום 28.12.2009, בה רשום כי הגב' ס"מ "חדלה להיות תושבת" ביום 5.7.1993. תמצית רישום משנת 1993 המעידה על העניין, אין. מכתב המשיב מיום 28.12.2009 מצ"ב ומסומן יג.
32. ביום 11.2.2010 הוגש ערר על סירוב המשיב לבקשת המשיגה להחזרת תושבותה. העתק הערר מצ"ב ומסומן יד. ביום 23.3.2010 וביום 25.4.2010 שב המוקד ובירר אצל המשיב מה עלה בגורל הערר. המכתבים מצ"ב ומסומנים בהתאמה טו-טז2.
33. ביום 26.4.2010 הודיע המשיב למשיגים כי עניינם הועבר לוועדה הבינמשרדית, לבחינה בהיבט ההומניטארי. מכתבו של המשיב מצ"ב ומסומן טז. ביום 2.5.2010 שב המשיב והודיע למשיגים, כי עניינה של המשיגה הועבר לטיפול הוועדה הבינמשרדית. המכתב מיום 2.5.2010 מצ"ב ומסומן זז.

34. ביום 4.5.2010 הודיע המשיב למרשתי כי היא מוזמנת לשימוע בלשכתו בתאריך 31.5.2010. הזימון מצ"ב ומסומן **יח**. לאחר עריכת השימוע למשיגה ובעקבות פניות מצד המוקד, הודיע המשיב ביום 15.7.2010 כי עניינה הועבר להחלטת הוועדה הבינמשרדית. מכתב המשיב מצ"ב ומסומן **יט**.
35. בעקבות המכתב שב המוקד ופנה בימים 27.7.2010 ו-14.9.2010 למשיב, בבקשה לזרז את הטיפול בבקשה. המכתבים מצ"ב ומסומנים **כא-כז** בהתאמה.
36. ביום 15.9.2010 שבה והודיעה ראש דסק מרכז ברשות האוכלוסין, כי עניינה של המשיגה יועבר להחלטת הוועדה הבינמשרדית. המכתב מצ"ב ומסומן **כא**.
37. ביום 6.10.2010 הודיעה ראש דסק מרכז ברשות האוכלוסין כי עניינה של מרשתי לא יועלה לדיון בפני המשיבה, אלא אם כן יומצאו למשיבה מסמכים המצביעים על עניינים הומניטאריים חריגים המתקיימים בעניינה. המכתב מצ"ב ומסומן **כב**. ביום 18.10.11 פנה המוקד להגנת הפרט לראש הדסק, בדרישה לקבל הבהרות באשר לתוכן מכתבה מיום 6.10.10. ביום 21.10.11 נענה המוקד על ידה. מכתב המוקד להבהרות והמענה לו מאת ראש דסק מרכז ברשות האוכלוסין מצ"ב ומסומנים בהתאמה **כג-כז**.
38. בעקבות דרישה זו שב ושלח המוקד להגנת הפרט ביום 18.11.2010 מכתב מגובה במסמכים, תצהירים וטענות נוספים, המצדיקים את העלאת עניינה ההומניטארי החריג של המשיגה לדיון בפני המשיבה. המכתב מיום 18.11.2010, על נספחיו, מצ"ב ומסומן **כד**. ביום 8.11.2011 הודיעה ראש דסק מרכז ברשות האוכלוסין למשיגים, כי הדיון בעניינה של המשיגה טרם התקיים. המכתב מצ"ב ומסומן **כה**.

הטיעון המשפטי

39. נקדים ונאמר, כי מרשתי שומרת על טענתה לפיה **עצם שלילת מעמדה כתושבת קבע בישראל היתה שלא כדין**. זאת מהטעם שמרשתי מעולם לא ניתקה ולא ביקשה לנתק את קשר הקבע שלה עם ישראל ולקבוע את מרכז חייה במדינה אחרת. לטענה זו תימוכין ברורים, הטבועים בהתנהגותה של המשיגה בעבר ובהווה, כפי שפורט לעיל.
40. להלן יטענו המשיגים כי בהתעלמות הממושכת מהבקשה להשבת מעמדה של המשיגה בישראל, פעלו המשיבים שלא כדין ובניגוד לחובתם החוקית לפעול במהירות הראויה. כמו כן נהגו המשיבים בהתנהלותם אל מול בקשת המשיגה להשבת מעמדה בישראל, בניגוד לעיקרון טובת הילד ותוך פגיעה קשה בזכותם החוקתית של בנה הקטן של המשיגה ושלה לחיי משפחה.

אי מענה הרשות מנוגד לחובתה לפעול במהירות הראויה

41. על המשיבה, ככל רשות ציבורית, מוטלת החובה לטפל בעניינם של פונים בהגיות, בסבירות ובמהירות ראויה. כך פסק כבוד השופט ד' לוי בבג"ץ 6300/93 **המכון להכשרת טוענות בית הדין נ' השר לענייני דתות**, פ"ד מח(4) 441, 451 :

על רשות מוסמכת לפעול בסבירות. סבירות משמעה גם עמידה בלוח זמנים סביר.

לעניין זה ראו עוד: בג"ץ 758/88 **קנדל נ' שר הפנים**, פ"ד מו(4) 505; בג"ץ 4174/93 **ויאלב נ' שר הפנים** (לא פורסם), בסעיף 4 לפסה"ד; בג"ץ 1689/94 **הררי נ' שר הפנים**, פ"ד נא(1) 15.

42. חובתה של המשיבה לפעול בעניינם של הפונים אליה בזריזות ראויה, מעוגנת גם בסעיף 11 לחוק הפרשנות, התשמ"א-1981, הקובע לאמור:

הסמכה או חיוב לעשות דבר, בלי קביעת זמן לעשייתו – משמעם שיש סמכות או חובה לעשותו במהירות הראויה ולחזור לעשותו מזמן לזמן ככל הנדרש לפי הנסיבות.

43. החובה לפעול בתוך זמן סביר, ושלא לנקוט הזנחה וסחבת בבקשות התלויות ועומדות בפני הרשות, היא מיסודותיו של מינהל תקין. ראו לעניין זה ע"א 4809/91 **הוועדה המקומית לתכנון ולבניה ירושלים נ' קהתי**, פ"ד מח(2) 190, 219.

44. בית המשפט העליון עמד על הדברים הללו בפסק דינו בבג"ץ 3680/95 **טבריה נ' משרד הפנים**, תק-על 96(1), 673. באותו עניין אישר בית המשפט כסבירה את מדיניותו של משרד הפנים, לבחון במקרים מסוימים את כנות הנישואין בטרם ירשום במרשם האוכלוסין את מי שהציג תעודת נישואין בתור "נשוי". עצם הבדיקה נמצאה סבירה, אך בית המשפט הוסיף על כך, כי:

יש לקוות כי היא [הבדיקה, ב.א.] נעשית ביעילות ובמהירות הראויה, ויש להניח כי גם במקרה שלפנינו הבדיקה לא תארך זמן רב (שם, דברי כבוד הנשיא ברק בעמ' 673).

45. והנה, דווקא בבקשתה של המשיגה, העוסקת במובהק בהשבת מעמד מטעמים הומניטאריים חריגים, פועלים המשיבים בניגוד לחוק ולפסיקה, כאשר תוך התעלמת מוחלטת מעניינה של המשיגה, הם שותקים מזה חודשים רבים. התנהלות זו לא רק שאינה מהירה או יעילה, כי אם חורגת באופן קיצוני מהמצופה מהתנהגות של רשות מינהלית סבירה, האמונה על היבטים משמעותיים של חיי הנזקקים לשירותיה. התנהלות זו פסולה מקל וחומר כאשר מדובר במשיבה האמונה מתוקף הסמכות המסורה לה, על מתן החלטות בעניינים הומניטאריים קשים.

אי מענה הרשות: הפרת הזכות לחיי משפחה וחכיות הילד

הזכות לחיי משפחה

46. מעבר לפגיעה הקשה שפוגע היעדר מענה מצד המשיבים במשיגה גופא, ניתן להצביע בביורר על נפגעים נוספים להתנהלות זו: התא המשפחתי שמקיימת המשיגה ובפרט בנה הקטן, שהוא כאמור תושב ישראל.

47. המשפט הבינלאומי מקנה חשיבות רבה למשפחה, ומטיל על המדינות חובה להגן עליה. כך למשל, קובע סעיף 10(1) לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות, כ"א 1037, אשר אושרה ע"י ישראל ביום 3.10.91, כי:

יש להעניק הגנה וסיוע רחבים ככל האפשר למשפחה, שהיא יחידת היסוד הטבעית של החברה, במיוחד לשם כינונה, וכן כל זמן שהיא נושאת באחריות לטיפול בילדים תלויים וחינוכם...

48. בבג"ץ 7052/03 **עדאלה נ' שר הפנים**, תק-על 2006(2), 1754 (להלן: **פסק דין עדאלה**) נקבע כי הזכות לחיי משפחה היא זכות יסוד חוקתית בישראל, הכלולה בזכות לכבוד האדם. עמדה זו זכתה באותו פסק דין לתמיכה גורפת של שמונה מתוך אחד עשר שופטי ההרכב.

49. פסיקת בתי המשפט הציבה גבולות חוקתיים באשר להתערבות המדינה בתא המשפחתי ובאוטונומיה של ההורים בקבלת החלטות בכל הנוגע לילדיהם.

זכותם של הורים להחזיק בילדיהם ולגדלם, על כל הכרוך בכך, היא זכות חוקתית טבעית וראשונית, בבחינת ביטוי לקשר הטבעי שבין הורים לילדיהם (ע"א 577/83 **היועץ המשפטי נ' פלוני**, פ"ד לח(1) 461). זכות זו באה לידי ביטוי בפרטיות ובאוטונומיה של המשפחה: ההורים אוטונומיים בקבלת החלטות בכל הנוגע לילדיהם – חינוך, דרך חיים, מקום מגורים וכדומה, והתערבות החברה והמדינה בהחלטות אלה היא בבחינת חריג שיש ליתן טעם להצדיקו (ראה ע"א 577/83 הנ"ל, בעמ' 468, 485). גישה זו שורשיה בהכרה כי המשפחה היא "התא החברתי היסודי והקדום ביותר בתולדות האדם, שהיה, הווה ויהיה היסוד המשמש והמבטיח את קיומה של החברה האנושית" (השופט אלון (כתוארו אז) בע"א 488/77 **פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה**, פ"ד לב(3) 421, בעמ' 434). (ע"א 2266/93 **פלוני נ' אלמוני**, פ"ד מט(1), 221 עמ' 237-238).

50. באשר לזכותו של ילד לחיי משפחה, נקבע בפסק דין עדאלה, כי זו מתבססת:

... על ההכרה העצמאית בזכויות האדם של ילדים. זכויות אלה מוענקות בעיקרן לכל אדם באשר הוא אדם, לאדם הבגיר ולאדם הקטין. הילד "הוא בן אנוש בעל זכויות וצרכים משלו" (בע"מ 377/05 **פלונית ופלוני ההורים המיועדים לאימוץ הקטין נ' ההורים הביולוגיים** (טרם פורסם)). לילד הזכות לגדול בתא משפחתי שלם ויציב. (שם, סעיף 28 לפסק דינו של הנשיא (בדימ' א' ברק).

51. מעמדה של הזכות לחיי משפחה כזכות חוקתית, משליך במישרין על האפשרות לפגוע בזכות זו. קביעת הזכות לחיי משפחה כזכות חוקתית מביאה אחריה את הקביעה, כי כל

פגיעה בזכות זו צריכה להיעשות בהתאם לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו – ורק משיקולים כבדי משקל.

52. עיכוב של למעלה משנה תמימה בהעלאת בקשה להשבת מעמד מטעמים הומניטאריים חריגים, שהועברה לידי המשיבים כאמור לפני זמן כה רב לדיון בפני המשיבה, נראה על פניו כנקי מכל שיקול כבד משקל שיכול היה לכאורה להצדיק פגיעה כה קשה וממושכת בזכות המשיגה ובני ביתה לחיי משפחה.

53. נראה כי המשיבים ממעיטים בעצמת הפגיעה הכרוכה באי מענה כה ממושך לבקשתה של המשיגה, המונחת לה זמן רב כאבן שאין לה הופכין. נשוב ונדגיש את המובן לכאורה מאליו. מדובר באם ובנה הקטן, שנולדו וגדלו בישראל, אך בעוד הילד הינו תושב ישראל, נשלל מעמדה של אימו בישראל בעקבות העברתה לירדן כקטינה, בעל כורחה, ואי אפשרותה לברוח מביתה לישראל, כאישה שחוותה בדידות ומעשי התעללות קשים, שנים רבות.

עיקרון טובת הילד

54. הקביעה כי יש לאפשר לילדים לגדול בתא משפחתי יציב ואוהב, באה לשרת עיקרון רחב יותר, המוכר במשפט הישראלי והבינלאומי – עיקרון טובת הילד. על פי עיקרון זה, בכל הפעולות הנוגעות לילדים, בין בידי בתי משפט, רשויות מינהל או גופים תחקיקתיים, תהא טובת הילד שיקול ראשון במעלה. כל עוד הילד הוא קטין וכל עוד הורהו מתפקד כראוי, טובתו מחייבת לאפשר לו לגדול בתא משפחתי התומך בו.

55. במשפט הישראלי עיקרון טובת הילד הוא עיקרון יסודי ומושרש. כך, למשל, בע"א 2266/93 **פלוני נ' פלוני**, פ"ד מט(1) 221, פסק השופט שמגר כי על המדינה להתערב לשם הגנה על הילד מפני פגיעה בזכויותיו.

56. מעבר לכך, עיקרון טובת הילד הוכר בפסקי דין רבים כעיקרון מנחה בכל עת בה יש לאזן בין זכויות. כפי שנאמר בע"א 549/75 **פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה**, פ"ד ל(1), 459, עמודים 465-466, "אין לך עניין שיפוטי הנוגע לקטינים, אשר בו טובתם של הקטינים אינה השיקול הראשוני והעיקרי".

57. בנוסף, הוכרה זכותם של ילדים קטינים לחיות לצד הוריהם, כזכות אלמנטארית וחוקתית ע"י בית המשפט העליון. ראו: דברי השופט גולדברג בבג"ץ 1689/94 **הררי ואח' נ' שר הפנים**, פ"ד נא (1) 15, בעמ' 20.

58. גם במשפט הבינלאומי נהנה עיקרון טובת הילד ממעמד של עיקרון-על. בין היתר, בא הדבר לידי ביטוי בכינונה של האמנה בדבר זכויות הילד (31 כ"א, 221). האמנה, אותה אשררה מדינת ישראל ביום 4.8.1991, קובעת שורה של הוראות המחייבות הגנה על התא המשפחתי של הילד. (ראו: המבוא לאמנה וסעיפים 3 (1) ו-9 (1) לאמנה). בפרט, קובע סעיף 3 של האמנה, כי עניינם של ילדים יילקח בחשבון כנתון מרכזי בכל מעשה שלטוני. מכאן עולה,

כי כל דבר חקיקה או מדיניות, ראוי לו שיפורש באופן המאפשר לשמור על זכויותיו של הקטין.

59. אף המשפט הבינלאומי, כאשר הוא קובע כי יש להגן באופן רחב על הזכות לחיי משפחה, נעשה העניין בדגש על זכויות הילד. כך, למשל, קובעת האמנה בדבר זכויות הילד שורה של הוראות המחייבות הגנה על התא המשפחתי של הילד.

כך נאמר במבוא לאמנה:

המדינות החברות באמנה זו משוכנעות כי המשפחה, כקבוצת יסוד לחברה וכסביבה טבעית להתפתחותם ורווחתם של כל בניה, ובפרט הילדים, מן ההכרח כי יובטחו לה הבטחה וסיוע, ככל הנדרש, באופן שתוכל לשאת במלוא אחריותה בתוך הקהילה [...]

[...] הילד לשם פיתוח אישיותו המלא וההרמוני, מן הראוי כי יגדל בסביבה משפחתית באווירה של אושר, הבנה ואהבה [...].

סעיף 13(1) לאמנה קובע:

בכל הפעולות הנוגעות לילדים, בין אם ננקטות בידי מוסדות רווחה סוציאלית ציבוריים או פרטיים ובין בידי בתי משפט, רשויות מינהל או גופים תחקיקתיים, תהא טובת הילד שיקול ראשון במעלה [...].

סעיף 19(1) קובע:

המדינות החברות יבטיחו כי ילד לא יופרד מהוריו בניגוד לרצונם, אלא רק כאשר קובעות רשויות מוסמכות, הכפופות לביקורת משפטית, בהתאם לדינים ולנהלים הנוגעים לעניין, כי פירוד כאמור נדרש לטובת הילד.

60. הוראות האמנה בדבר זכויות הילד זוכות להכרה הולכת וגוברת כמקור משלים לזכויות הילד וכמדריך לפרשנות "טובת הילד" כשיקול-על במשפטנו: ראו ע"א 3077/90 **פלונית ואח' נ' פלוני**, פ"ד מט(2) 578, 593 (כב' השופט חשין); ע"א 2266/93 **פלוני, קטין ואח' נ' פלוני**, פ"ד מט(1) 221, בעמ' 232-233, 249, 251-252 (כב' הנשיא דאז שמגר); דנ"א 7015/94 **היועץ המשפטי לממשלה נ' פלונית**, פ"ד נ(1) 48, 66 (כב' השופט דורנר); בג"ץ 5227/97 **דוד נ' בית הדין הרבני העליון** (תק-על 98(3) 443) בסעיף 10 לפסק דינו של כבוד השופט חשין.

מן הכלל אל הפרט

61. התנהלות המשיבים והעיכוב הרב בהעלאת עניינה של המשיגה לדיון בפני המשיבה ומתן מענה לבקשה ההומניטארית להשבת מעמדה, לא זו בלבד שאינם משרתים את טובת הילד, שהינו תושב ישראל וגדל בה לצד אימו בירושלים, אלא מנוגדים לה בתכלית הניגוד, כאשר הם ממשיכים ומונעים ממנו את הביטחון והיציבות שהתא משפחתי בו הוא גדל, אמור להעניק לו.
62. אי העלאת הבקשה לדיון, אי המענה הממושך לה והיעדר הכרעה ראויה אצל המשיבים לבקשה, המבוססת על טעמים הומניטאריים מובהקים כבמקרה שלפנינו, הוא לא פחות משערורייתי. כפי שפורט לעיל, המשיגה שבה והעבירה – על פי דרישת ראש דסק מרכז – את הבקשה, בגיבוי המסמכים ותצהירים, המעידים על קיומם של טעמים הומניטאריים חריגים. למרות זאת ממשיכים המשיבים ומותירים אשה שנפלה קורבן להתעללות ושמעמדה נשלל ממנה בעל כורחה, ללא כל מעמד.
63. ההשתהות בהסדרת מעמד המשיגה משבית כל היבט נורמטיבי של חיי המשפחה וגורם למתח אדיר, חוסר יציבות וחוסר ודאות וביטחון בחיי המשפחה, מרכיבים חשובים כל כך להתפתחותם התקינה של ילדים ותפקודו של התא המשפחתי בכללותו.
64. בפן המשפטי, בהימנעם מלדון ולהכריע בהסדרת מעמדה של המשיגה ובהשבת מעמדה בישראל, מפירים המשיבים את הדין הבינלאומי והישראלי, מתעלמים משיקול טובתו של בן המשיגה, תושב מדינת ישראל, עניין שצריך היה להנחותם כשיקול ראשון במעלה.

סיכומם של דברים

65. בקשת המשיגה להשיב את מעמדה בישראל נשלחה למשיב לפני זמן רב. על המשיבים היה, זה מכבר, לדון בעניינה של המשיגה ולמצוא מענה ראוי למצוקתה ומצוקת בני משפחתה, ובפרט ילדה הקטן. לדאבון לב, כעבור למעלה משנה ממועד שליחת המכתב האחרון מטעם המשיגה, שנשלח לדרישתם הנחרצת של המשיבים, מענה לבקשה אין.
66. הנה כי כן, מבקשים המשיגים מהוועדה הנכבדה, להורות למשיבים לפעול על פי חוק, לדון לאלתר בבקשתה של המשיגה וליתן מענה לבקשתה להשבת מעמדה בישראל. לחלופין מבקשים המשיגים מהוועדה להשתמש בסמכויות המסורות לה בדין, ולקבל החלטה תחת המשיבים, המשתהים זמן כה רב, ולאשר את הבקשה.

בכבוד רב,

בנימין אחסתרובה, עו"ד

לוט:
תצהיר
נספחים א-כה